

Fejes István, a pap költő és polihisztor¹

„1865 óta Fejes István, Chyzer² mellett
a városnak legtermékenyebb és legkiválóbb irodalmi alakja,
mint költő, műfordító, szónok és historikus.”

(H. L., Sárospataki Füzetek 1904. 3. szám)

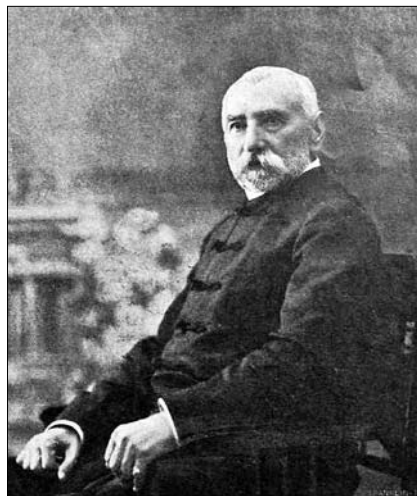
Fejes István Sátoraljaújhely városának meghatározó személyisége volt, református püspök és költő, akit közvetlen viselkedése miatt az emberek nagyon szerettek. Különböző rendezvényeken – még ha szervező is volt – mindig úgy viselkedett, mint csupán egy ember a tömegeből. Társadalmi aktivitását, közvetlenségét, barátságosságát az emberek emlékezete napjainkig is megőrizte.

180 évvel ezelőtt – 1838-ban – Legenyén született 1838-ban, ahol iskolai tanulmányait is kezdte. Később Sárospatakra, a teológiára került, ahol hamar kitűnt társai közül szorgalmával és éles eszével. Retorikata-nára már igen korán, amikor nem tudott megjeleni személyesen, Fejes Istvánra bízta a tanulóársak kikérdezését, így már fiatalon „tanár segédkedett” a tanára mellett. Ő maga Pestre vágyott, hogy tudását elmélyít-hesse az ott folytatott tanulmányokkal, azonban a szü-lei anyagi körülményei ezt nem engedték meg, hiszen már korán saját magának kellett a jövőjéről gondoskodnia.

Először 1857 tavaszán a Szatmár megyei Fehérgyarmatra ment dolgozni. Fehérgyarmat azért is fontos állomás életében, mert ide köthetőek a *Szépirodalmi Lapok*ban megjelent korai versei. Összesen több száz költeményt írt, Istenről, a természetről, a szerelemről, de szinte bármilyen témában tudott alkotni. Aktív korszakában naponta újabb és újabb szerzemények kerültek ki a kezei közül. Már fehérgyarmati tartózkodása alatt elkezdett irodalomtörténeti tanulmányokat is írni.

Végül 1859-ben eljutott a fővárosba, hogy befejezhesse a Sárospatakon elkezdett tanulmányait. Szabadidejét is igyekezett hasznosan felhasználni, önszorgalomból megtanult angolul, mellette folyamatosan írt, olvasott és képezte magát.

Ezután tanári pályára lépett, 1860-ban Hódmezővásárhelyen lett gimnáziumi latin- és magyarirodalom-tanár, továbbá a nyolcadik évfolyamnak bölcseletet is tanított. Egy időre

Fejes István

1 A következő írása a 2017 márciusában az Európa Rádió *Neves újhelyiek* című műsorozatának részeként Jászter Beáta riporter és Godzsák Attila történész között elhangzott beszélgetés átszerkesztett változata.

2 Chyzer Kornél (Bártfa 1839–Budapest 1909) 1869 és 1892 között Zemplén megyei főorvos, 1892-től a belügyminisztérium egészségügyi osztályának vezetője. Ezen felül botanikus, zoológus, járványügyi és közegészségügyi szakember, balneológus, az első (önálló) közegészségügyi jogalkotó (testi sértések, dohányzás, körülméletés, kútfúrás), tudománytörténész. Foglalkozott az elmeügy helyzetének modernizálásával és a tbc elleni küzdelemmel is. Temérdek egyesület, testület tagja. 2500 bogárfajt regisztrált a megyében és 332 fajta pókot regisztrált Sátoraljaújhely tenyészköréből akkor, amikor Herman Ottó Magyarország pók-faunája (Bp., 1876–1879) című háromkötetes munkája az egész országból csak 328 fajt írt le.

még az iskola igazgatói pozícióját is betöltötte. Itt töltött ideje alatt megnősült, amely házasságból négy gyermeke született.

Publikált verseket a *Vasárnapi Ujságban*, a legolvasottabb hetilapban is. Abban jelent meg *Prolog* című verse, amelyet 1883-ban az első sátoraljaújhelyi kőszínház avatására írt és ő maga adott elő Blaha Lujza jelenletében. A XIX. század egyik legolvasottabb női lapjában, a *Hölgyfutárban* is publikált. De jelentek meg versei a *Kalauzban*, a *Napkeletben*, a *Divatcsarnokban*, a *Szépirodalmi Figyelőben*, a *Koszorúban*, a *Magyarország és a Nagyvilágban*, az *Ország-Világban*, a *Fővárosi Lapokban*, a *Szegedi Híradóban*. *Egy szép asszony* című költemői elbeszélése pedig a Kisfaludy Társaság pályázatán díjat is nyert 1875-ben.

1865-ben került Sátoraljaújhelyre mint lelkész és élete nagyobbik felét itt töltötte. 1910-ben püspökké választották, de megtartotta újhelyi lelkészi pozícióját is. Hiába hívták Miskolcra, hogy működjön ott, legyen püspöki székhely Miskolc, de Fejes István nem kívánta otthagyni addigi egyházközösségét, így Sátoraljaújhely vált püspöki székhellyé.

Emellett történelmi munkát is végzett, megírta az egyházközössége történetét 1522-től 1889-ig, amely alapos kutatómunkára épülő könyv, a kezdetektől saját koráig, a teljesség igényére törekedvén. Saját működési idejére vonatkozóan is igen fontos és részletes adatokat közölt művében. Könyve történelmi mélységű mű.

Fordítói munkát is végzett, hogy csak a legnagyobbaknál maradjunk: Shakespeare-t, Byron és Horatiust is fordított magyarra. Az 1870-es években rengeteg színművet is írt, amelyek közül sokat soha nem játszottak el, néhányat feltételezhetően eljátszottak, de konkrét bizonyítható adatok alig állnak rendelkezésre.

Dr. Kerényi Ede álnéven tankönyveket is írt *A világtörténet időrendi átnézése* és *Magyarország történetének időrendi átnézése* címmel, amelyek Sátoraljaújhelyen jelentek meg 1876-ban.

Sátoraljaújhely közéletében szintén nagyon fontos szerepet töltött be Fejes István. Nem maradt a szószéken, hanem a templomkapun túl is végezte a pásztorokodást. Ékesszólása miatt kedvelt szónoka volt világi rendezvényeknek is, szintén sokszor kérték föl szavalni, akár saját, akár más költeményeit.

Több tisztséget is betöltött. Az egyházi tisztségekkel kezdve a sort: a sárospataki Református Kollégium gondnoka volt, majd a Tiszáninneri Református Egyházkerület tanácsbírája, 1895-től a Felső-Zempléni egyházmegye esperese, 1910-től pedig püspök. A Felső-Zempléni Tanítótestületnek és az Egyházkerületi Tanügyi Bizottságnak is tagja volt. A Magyar Nyelvet és Népművelést Terjesztő Egyesület intéző elnöke, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Körnek meghatározó tagja és a Kasztenbaum Alapítvány számvevőszékének bizottsági tagjaként is működött. Továbbá tagja volt a Sárospataki Irodalmi Kör Vallástudományi Szakosztályának.

Ő maga így fogalmazta meg célkitűzéseit, hogy mi a számára fontos és elsődleges: „*a nyelv szeretete, kegyelése és ezáltal a nemzetiség felvirágoztatása*”. Nagyon fontos volt számára a magyarság fennmaradása, fejlődése. Halálakor az egyháza a következő idézetet választotta halotti értesítőjére „*Semmivel sem gondolt, az ő élete sem volt néki drága, csak elvégezhesse örömmel az ő futását és a szolgálatot, amelyet vett az úr Jézustól, hogy bizonyosságot tegyen az Isten kegyelmének evangéliumáról.*”

Sátoraljaújhelyen emléktábla és utcanév őrzi emlékét, amely elnevezést még a szocializmus időszakában sem változtattak meg. Gondozott sírja pedig a városi köztemetőben található, családi kriptájukban.

Godzsák Attila